

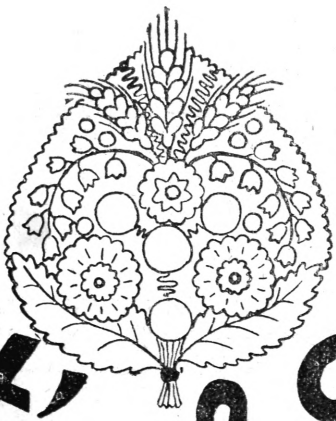
3. SZ. NYELVTUDOMÁNYI KÖNYVTÁR
Könyvtári sorszámkapló
1962. 301.

OKF-18.687

I. ÉVFOLYAM 1. SZÁM
1934. AUGUSZTUS

ÁRA 20 FILL.

Bokrétások garaja

TÁRSADALMI
FOLYÓIRAT

SZERKESZTI:
PAULINI BÉLA

A Gyöngyösbokréta részletes tájékoztatója — Tudnivalók
36 bokrétás községről — A népviseletek leírása — Dalok
kottával, rigmusok szövege, stb.

A Gyöngyösbokréta műsora

augusztus 14-től 21-ig.
(Városi Színház)

AUGUSZTUS 14-ÉN ESTE FÉL 8-KOR:

- Kiskomárom — regölés.
- Géderlak — menyecskekar, fértánc.
- Nagykálló — kállói kettős.
- Sióagárd — szüreti ünnep.

(Szünet.)

- Tápé — lakodalmi tánc.
- Öcsény — bölcsődalok, szakácsasszonyok
tánca.
- Mezőkövesd — gyerekkar.
- Galgahéviz — örömkalács, pajtások tánca.

(Szünet.)

- Kazár — aratóünnep.
- Váralja — fonó maszkások, tolnai és hát-
ravágós csárdás.
- Derecske — férfikar, verbunkos.

AUGUSZTUS 15-ÉN ESTE FÉL 8-KOR:

- Kiskomárom — regölés.
- Géderlak — menyecskekar, fértánc.
- Nagykálló — kállói kettős.
- Sióagárd — szüreti ünnep.

(Szünet.)

- Tápé — lakodalmi tánc.
- Öcsény — bölcsődalok, szakácsasszonyok
tánca
- Mezőkövesd — gyerekkar.
- Galgahéviz — örömkalács, pajtások tánca.

(Szünet.)

- Kazár — aratóünnep.
- Váralja — fonó maszkások, tolnai és hát-
ravágós csárdás.
- Derecske — férfikar, dusoló, verbunkos,
Pásztor Böske.

A RIMÓCIAK (NÓGRAD MEGYE) MOST SZERELNEK ELŐSZÖR A GYÖNGYÖS
BOKRÉTÁBAN. (Dózsa Dezső felvétele.)

AUGUSZTUS 16-ÁN ESTE FÉL 8-KOR:

Tápé — lakodalmi tánc.
Nagykálló — kállai kettős.
Csurgónagymarton — tréfás népszokások:
dongó, lóvászár, seprűtánc, a gólya.
Siógárd — szüreti ünnep.

(Szünet.)

Tard — „remélés”.
Őcsény — bölcsődalok, szakácsasszonyok
tánca.
Bocsárlapujtó — menyecskekar, kopogós
tánc.
Galgahéviz — örömkalács, pajtások tánca.

(Szünet.)

Hosszúhetény — aratóünnep.
Váralja — fonó maszkások, tolnai és hát-
ravágós csárdás.
Derecske — férfikar, verbunkós.

AUGUSZTUS 17-ÉN ESTE FÉL 8-KOR:

Hosszúhetény — aratóünnep.
Bocsárlapujtó — menyecskekar, kopogós.
Csurgónagymarton — tréfás népszokások:
dongó, lóvászár, seprűtánc, a gólya.
Pásztorcsoport — hortobágyiak, mikófal-
viak, koppányszántóiak: csikóstánc,
kampóstánc, kanásztánc.

(Szünet.)

Tard — „remélés”.
Koppányszántó — üvegcsárdás, ugratós.
Kapunvár — páros verbunk.

Nagybaracska — háromugrós tánc.

(Szünet.)

Buják — vegyeskar, fonó.
Szakmár — férctánc, párnatánc.
Polgár — csapásolás.

AUGUSZTUS 18-ÁN ESTE FÉL 8-KOR:

Órhalom — kukorgó.
Bocsárlapujtó — menyecskekar, kopogós.
Pásztorcsoport — hortobágyiak, mikófal-
viak, koppányszántóiak: csikóstánc,
kampóstánc, kanásztánc.
Nagybaracska — háromugróstánc.

(Szünet.)

Rimóc — páros körtánc.
Koppányszántó — üvegcsárdás, ugratós.
Kapunvár — páros verbunk.
Szakmár — férctánc, párnatánc.

(Szünet.)

Buják — vegyeskar, fonó.
Mezőkövesd — aratóünnep, menyasszony-
búcsúztató.
Polgár — csapásolás.

AUGUSZTUS 19-ÉN D. U. 3-KOR:

Órhalom — kukorgó.
Rimóc — páros körtánc.
Koppányszántó — üvegcsárdás.
Polgár — csapásolás.

(Szünet.)

Kapunvár — páros verbunk.

Buják — vegyeskar, fonó.

Nagybaracska — háromugróstánc.
Pásztorcsoport — hortobágyiak, mikófal-
viak, koppányszántóiak: csikóstánc,
kampóstánc, kanásztánc.

(Szünet.)

Mezőkövesd — aratóünnep, menyasszony-
búcsúztató.

Szakmár — férctánc, párnatánc.

Szany — férfikar, dusoló, verbunkós,
Pásztor Böske.

AUGUSZTUS 19-ÉN ESTE FÉL 8-KOR:

Galambok — regölés, pünkösdjárás.
Mikóháza — leánykar, „Árvaleány lako-
dalma”.

Báta — aratóünnep.

Künszentmiklós — sapkatánc, legényes,
törökös, kúnverbunkós.

(Szünet.)

Kalocsa — szegélytánc.

Boldog — falusi hérés, örömkalács.

Pásztorcsoport — bugaciak, üregiek, kop-
pányszántóiak: gulyástánc, juhásztánc,
kanásztánc.

Szentistván — gyerekkar, átvetőstánc.

(Szünet.)

Püspökbogád — szüreti ünnep hevengát-
adással.

Érsekcsanád — menyasszonytánc.

A Gyöngyös Bokkrétát kísérő

debreceni **Kiss Lajos**

és cigányzenekara előadás után a

Metropole

Szálloda

**virágos
kertjében**

Rákóczi-ut 58. muzsikál

Patináshirű kiváló konyha

Valódi erdélyi

flecken különlegességek

Die berühmte Zigeunerkapelle des Primas

debreceni **Kiss Lajos**welche die Begleitung der Perlen Strauss
besorg konzertirt nach der Vorstellung im**Garten-
Restaurant
des Hotels
Metropole**

Rákóczi-Strasse 58.

Beste ungarische Küche

Siebenbürger

Holzteller-Spezialitäten

Szany — férfikar, dusoló, verbunkos,
Pásztor Böske.

AUGUSZTUS 20-ÁN D. U. 3-KOR:
Galambok — regölés, pünkösdjárás,
Mikóháza — leánykar, „Arvalány lakodalma”.

Báta — aratóünnep.
Kúnszentmiklós — sapkatánc, legényes,
törökös, kúnverbunkos.

(Szünet.)

Kalocsa — férctánc.
Boldog — falusi hérész, örömkalács.
Pásztorcsoport — bugaciak, üregiek, kop-
pányszántóiak: gulyástánc, juhástánc,
kanástánc.

Szentistván — gyerekkar, átvétős tánc.

(Szünet.)

Püspökbogád — szüreti ünnep, átadják a
hevenget.
Érsekcsanád — menyasszonytánc.

Szany — férfikar, dusoló, verbunk,
Pásztor Böske.

AUGUSZTUS 21-ÉN ESTE 8-kor:
Galambok — regölés, pünkösdjárás,
Mikóháza — leánykar, „Arvalány lakodalma”.

Báta — aratóünnep.
Kúnszentmiklós — sapkatánc, legényes,
törökös, kúnverbunkos.

(Szünet.)

Kalocsa — férctánc.
Boldog — falusi hérész, örömkalács.
Pásztorcsoport — bugaciak, üregiek, kop-
pányszántóiak: gulyástánc, juhástánc,
kanástánc.

Szentistván — gyerekkar, átvétős tánc.

(Szünet.)

Püspökbogád — szüreti ünnep, átadják
a hevenget.

Érsekcsanád — menyasszonytánc.

Szany — férfikar, dusoló, verbunk, Pász-
tor Böske.

A negyedik Gyöngyös bokréta

Négy éve, hogy az ország szive rádobbant a Gyöngyös Bokréta. S a Gyöngyös Bokréta ma már nemcsak példátlan méretű világsoda, hanem — hagyomány.

Gyönyörű magyar hagyomány: legyen ünnepi időszak, amikor a legnagyobb magyar város évről-évre boldog könnyezéssel ölelkezik össze a e gkisebb faluval, büszke könnyezéssel, hogy nagyváros is, kistalu is magyar és — egy. Az ország szive, Budapest székesfőváros dobbantotta életre, a Gyöngyös Bokrétát, áldassék e sziv.

Nem ment könnyen, hogy hagyománnyá lehessen a Gyöngyös Bokréta, hogy kiterelnyülhessen belőle a most már országos bokréta mozgalom. Voltak kissé nyugtalan természetek, kik folyvást „ujat” keresnek, eltartott bizony vagy három évig a tünődés, jó lesz-e ha az első magyar király ünnepe hetében mindig csak — népi „játékok”, mindig csak. Nem kéne „végre” valami „uj”? Ó „nyugtalan” lelkek, az egész földön nem akad több ily „ujdonság”, mint a Gyöngyös Bokréta, vagy melyik ország fővárosa rendezkedhet be ily kiapadhatatlan csodáira kistaluknak, mint a magyarok fővárosa. Hol van ilyen ötven éves férfi verbunkos járásában is annyi báj a férfiaság mellett, mint a magyaréban, így égig ér — bokrétába kötve, világ legnagyobb ujdonság csodája — tudott-e erről a világ?

És a nagyünnepi kelet híre rontva felfedezi itt a legnyugatibb nyugatot. Felfedezi, hogy e kis nép kulturája mindenkiénél nagyobb, mert igenis a legtisztább öntudattal, legmodernebb szervezettel helyezte ősi alapokra legnagyobb ünnepét. Életre hívni nagy tett volt. Életben tartani nagy tett és már magyar szükségesség.

Az ország szive dobbant a gondolatra, áldassék. És mennél inkább válik hagyománnyá, annál ujszerűbb a nagyvilág előtt, ó, nyugtalan természetek, a világ mindenütt csak ujat talál.

Messze hitvány életünk határán túl — tehát egyéni „érdekeinken” túl, az ostobák ilyenek is tünődhetnek — te Gyöngyös Bokréta, egyre szebb, nagyobb, ékesítve a legnagyobb magyar ünnepét és igen messze hitvány életünkön túl — marad világ legnagyobb csodájának.

Ami nem azt jelenti, hogy aztán — kis ünnepeken is Gyöngyös Bokréta. Vagy épp Gyöngyös Bokréta — másolat. Szire, szóra „gyerünk azzal a híres paraszttal!” Aki nem akar világsodát ölni, az ne bántsa — se a már járt ultra való könnyű tévedésből, se más hijján való ötlésből a Gyöngyös Bokréta eredményeit. Miért? Csak!

Gyöngyös Bokréta, országos bokréta mozgalom, száz bokréta szövetsége, szépségében, de megszervezettségében se kevesebb, mint a világ nyolcadik csodája.

Tudnivalók a Gyöngyösbokrétában szereplő községekről

Báta

Báta tiszta magyar község Tolna megyében. A Duna és a hegy közé épült. Egyetlen utcája — hét kilométer hosszú. A kőkor-szakban már lakott hely volt. Később római őrállomás. II. Lajos itt gyónt, áldozott mikor seregével Mohács felé vonult.

A község igen tisztán megőrizte viseletét, viselik a kontypántlikát, hímzett parittyafőkötővel. Gyöngyös bodor, üngváll, röpike, ternőszoknya, kapca, bársonycipő vagy mütyürkés papucs mind-mind ma is használatos ruhadarab. És a fejdísz? Bizony azt mindennap újra kell csinálni, mert 150—200 túvel a fejen nem igen lehet aludni.

Dalaikban az ősi egyszerűség . . .

Szép Szent György.

Készülődik a szép Szent György vitéz.

Gyere haza szép Szent György.

Most veszi rá patyolat gyöles gatyát,

Gyere haza . . .

Most veszi fő lobogós gyócs ingét

Gyere haza . . .

Most veszi rá zsinóros nadrágját

Gyere haza . . .

Most húzza föl sarkantyús eszímáját

Gyere haza . . .

Most teszi föl csárdás kis kalapját

Gyere haza . . .

*

Meguntam én ezt az urat szolgálni,

Tórájába föjjebb-alább sétáni,

Főtörte a sóronyél a kezemet,

Az uraság nem ad többé kenyeret.

*

Még azt mondják, hogy el vagyok sárgulva,

Elsárgított a bái nagy pusztá.

Fé font kenyér. sok bablevés jár a számomra,

Azért vagyok annyira elsárgulva.

*

Az Uristen ezt az urat áldja meg.

Tórájába aratóit szánja meg.

Szánja meg a legényeket, lányokat,

Éljék a pusztájába világukat.

Bocsárlapujtó

Bocsárlapujtó, régi neve Lapujtó, a Karancs hegy tövében fekvő palóc község. A Karancs hegy egyik csúcsa, az „Angyalok hegye”, mert a monda szerint a másik csúcsról az angyalok hordták át a templomépítéshez a köveket. A lakosság, tudniillik a másik csúcson akarta templomát építeni. Az Angyalok hegye búcsújáró hely.

A Szent Iván napi tűz-ugrálás régi, pogány korból fennmaradt szokás, mert nyári időben a libák pusztulását gonosz szellem munkájának tulajdonították s a szabadban rakott tűz átugrálásával a gonosz szellemet

akarták elüzni a következő rigmus kíséretében: „Tüzes legyen, hasznos legyen, hogy a liba ne dögöljön”. Ugyanaz a magyarázata a következő népszokásnak. Hogy az ifjú házastól a gonoszt elűzzék, lakodalom utáni hajnalban a menyasszonyt pörkölik, ami abból áll, hogy csárdás nótával az udvaron rakott tüzet az új menyecske, meg más fiatal asszonyok átugrálják — megfelelő sikoltozások kíséretében.

Helyi viselet a farkasfőkötő. Fiatal menyecskék viselete, a főkötő kézimunkája slingelés. A farkasfőkötőt addig viseli a fiatal menyecske, amíg az első gyermek megszületett.

Boldog

Boldog község a Nagy-Alföld szélén, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye aszódi járásához tartozik, kb. 3000 lakosa van. A községet 1424. évben Borbála királynő nyerte Zsigmond királytól adományul és a XV. században Bódogfalva néven fordul elő az egykori írásokban. Az 1439 évben a Báthoryak kapnak reá adományt Buják várával együtt. Pázmány Péter az 1629. évben volt nagyszombati zsinat történetéhez csatolt függelékben említi, hogy az esztergomi érsekség nógrádi főesperességéhez tartozik Bódogasszonyfalva s több más község. Az 1673. évi Pongrácz-féle térképen mint templomos község szerepel Bódogfalva névvel. A község határa gazdag lelőhelye őskori tárgyaknak s ezekből sok van mint bronzkori lelet a Magyar Nemzeti Múzeumban.

Boldog község híven őrzi régi viseletét s szokásait ma is. A lányok, asszonyok öltözéke életkor szerint más és más. Különös érdekesség, hogy ruhájukon szándékosság nélkül is a magyar nemzeti szín dominál. Szoknyájuk sok ráncba szedett posztó ünnepekre és mosóanyag hétköznapra. A szoknya alja mindig más színnel van beszegve. Saját tervezésű, rajzolású és kivarrású, keményítetten kivասált, lyukacsos magyar motívumú varrott kendő viselnek. Hordják a csizmát. Vannak úgynevezett írasszonyok, kik a különböző magyaros munkákat szabad kézzel rajzolják. A leányok hajadonfővel, különösen sodrott hajjal s abban színes széles pántlikákkal jelennek meg ünnepen a templomban. Különös szépségű a menyasszony ruházata. Tiszta fehérben van, alul 8—10 színes szoknya rajta, ezek fölött sok ráncú, keményrevasalt felső. Fehér, bő újjú félínget, selyempuruszlikot arany ezüst csipélével díszítve, fején virágkoszorút és gyöngyös, tükrös pártát visel. Hajában sok színes pántlika. Nagyon szép a fiatal menyecske fátylas fejdíszre, csipkés kontya és szoktatlanul érdekes a kisgyermek bukros fejkötője.

A másfél-kétnégyes menyasszonykalácsot lakodalmakra készítenek. Az úgynevezett „hérészes menet” viszi a menyasszonykalácsot, de tortákat, süteményeket, ajándékokat is.

A menyasszonykalács ki van világítva s a „hérészes” nagy nótaszóval, sikoltozással s ilyen mondókákkal halad a menyasszonyok háztól a vőlegényes házig:

Örömanya gyújts világot,
Hozzuk már az ajándékot.

Réztapsiben sült a hús,
A menyasszony jaj de bús.

Ez az utca véggel erre,
Szép menyasszonyt visznek erre.

Ez az utca leveles,
A menyasszony szerelmes.

Bugac

Kecskemét világhíres pusztája. Véglát-hatatlan legelői, erdei, szikes tavai, csodálatos növény és madárvilága, nádasai, zombosai lenyűgözik a szemlélőt. A 33 ezer hold pusztából 12 ezer hold erdő, négyezer hold víz és nádas, 2600 hold a város ronek mint tagazdasága, 8000 hold kisbirtok, a többi legelő.

Keménykötésű, ronekbeszabott magyar típusok itt a pásztoremberek. Csupa erő, egészség mind. A pusztaság csendje a leg-tökéletesebb idegszanatórium. Itt még ősi köntösében pompázik a pásztorélet és szálszárjól-szárjára a dal . . .

Kiapadt a rétből . . .

Kiapadt a rétből mind a sár, mind a víz.
A szegény barom is mind a gulyásra níz.
Adj Uram, Teremtőm egy alkalmas esőt,
A szegény baromnak jó legelőt, mezőt.
Adott is az Isten egy alkalmas esőt.
A szegény baromnak jó legelőt, mezőt.
Mögfeküdt a barom harmatszallatjára,
Elveszett hat tinó számadó kárjára.
Lovat kell nyergelni, hat tinót keresni,
Mert az őszi számadáskor sokat kell fizetni

Gyuri nótája.

Gulyás vagyok, esordás, már el is szegődtem,
Itt az új esztendő, gyün a kosi értem.
Van tehenem: Bori, van kis kutyam: Puli.
Van szeretőm: Juli, én mög vagyok Gyuri.
Borjadzik a Bori,
Kölkedzik a Puli,
Babádjik a Juli
Most vagy bajban Gyuri.

Buják

Buják színmagyar-palóc köz ég, a Csérhát hegység déli felében. Három oldalról erdő: hegyek veszik körül, de úgy, hogy az erdő lombja a szélső házakra hajlik. A község közvetlen közelében kúpalakú hegyek, ősrégi kálvária, ettől északra hatalmas várom Valamikor Buják a vár révén város volt. Váráról már az 1301. évben keltezett okmányok említést tesznek. A Fekete hegyen van a Sasbérc kilátó, — amelyről tiszta időben a Dunát és a Tiszát látni.

A község lakossága földműveléssel foglalkozik. Viseletét nem hagyja el. Gyönyörű, színes és formás. „Kisbuko, nagybuko”, színes selyem főkötők s „kakatur” selyemszalag — a homlokon kétsoroson apróra beszegve, széles piros szalaggal hátul megkötve. A blúzt „zafkának” hívják. Hordják a csipkés ingvált. Selyemkendő színes rojtokkal, fehér vállkendő. Díszkötény a „kecele” két oldalról szaladó szalagokkal. Többesoros gyöngy a nyakban. Magas lakkészárú csizma. Ha bujái lány rendszeren felöltözik, tizenöt—húsz szoknya ring a derekán.

Még a héten . . .

Még a héten lakkeszímát szabatok,
A sarkába szerelmet rakatok,
Kihullott a szerelem a csizmám sarkából,
Jaj, de távol vagyok a babámtól.

Kék ibolya . . .

Kék ibolya búnak hajtja a fejét,
Azt jelenti, nem öntözik a tövét.
Szállj le harmat kék ibolya tövére,
Most találtam egy igaz szeretőre.
Most találtam egy igazra, egy jóra,
Kivel megyek a bujái templomba.

Erre gyere rózsám . . .

Erre gyere, rózsám, nincsen sár,
Nincsen az ajtómon semmi zár.
Kinyilik az ajtó magától,
A szeretőm gyenge karjától.

Csurgónagymarton

Csurgónagymarton Somogy megyében Csurgótól északra 4 km-re fekszik, 500 lakosa között sem szegény, sem gazdag nincs. A csinos község dombos vidéken, erdők között terül el. Gyönyörű erdejében nem ritka az a fa, amely 30—35 köbméter fát is kiad. Ez a község büszkesége és fő jövedelmi forrása. Nemesak Csurgó kirándulóhelye, hanem a pestiek is felkeresik. A nép viseletét, szokásait megőrizte. Az asszonyok hátrakötött viseletnek fejdísznek, itt még mindig viselik a bokros inget, kis ruhát: házi vásonfejkendőt.

Régi nóták.

Van egy forintom,
Azt is odaadom
Kit kerestem szűjésemmel, fonásommal,
foltoztattam, varrogattam, azt is a számodra hagytam,
Mulasd el nem bánom.

Leesett a hó,
Csúszik a fakó,
Van még talán a zsemben rézpénz,
kongó, papiros bankó,
Uj patkóra való.

Szép somogyi lány, mikor hozzád jártam,
Ablakaid előtt, de sokszor megálltam
Kérdezd meg a muskátli virágot,
Hány szép éjszakát töltöttem el nálad.

Szép somogyi lány, mikor hozzád jártam,
Ablakaid alatt de sok legényt láttam.
De én azért nem hányom szemedre,
Él még a jóanyád, juttassa eszedbe.

Arra alá vörös az ég alja,
A rózsáznak nem tudom mi a baja,
Akármerre fordítgatom az ölemben,
Nem szól semmit bánatos a gyenge szíve.

S lakodalmak alkalmából egyik édes-ke-
ves tréfás tánc, játék a másikat éri. Egy-
néhány százesztendős tánc, meg játék.
Például:

1. A SEPRŰ-TÁNC.

Seprűvel járnak, többen egymás nyomá-
ban, akár a kigyó, jár a sor, annál is in-
kább, mert a seprűs, aki elől jár, gyakran
hátrasuhint.

2. LÓVÁSÁR.

Két egymásnak háttal álló férfit derékon
összekötnek egy kendővel, derékszög alatt
meghajolnak, az egyik egy botra tűzött cse-
répfazekat tart ferdén, az egész kifundálást
lepedővel letakarják: ez a ló, feje a cserép-
fazék. A lóra felül a gazdája s nagy gar-
ral levágtat a — vásárra. Jön egy ember,
megtetszik neki a ló. Elkezd alkudni. Mi-
kor már jó magas árban megegyeznek, a
vevő valami hibát talál a lovon. A gazda
dühös, de enged az árból. A vevő újabb kifo-
gásokkal mindig lejjebb ígér, a gazda
dühös, de mindig olcsóbb. Végre, mikor a
vevő a bőr árát sem ígéri meg, gazda mér-
gében teljes erejéből fejbe üti a lovat. A
cserépfazék összetörik s csörömpölve hull
a földre . . .

DONGÓZÁS.

Három férfi egymás mellé áll, a középső
a dongó, ki kalappal a fején, szétterpesztett
lábakkal folyton dong és hol az egyik, hol
a másik társának a combját megüti. Az ütés
után azonnal lebukik, fejét elkapja, mert a
megütöttek joga van hozzá, hogy ő meg
gyorsan kiülthesse fejéből a kalapot. Ha ez
sikerül, ő lesz a — dongó.

GÓLYA.

Egy meghajolt ember hosszú botra erősít-
ett és kihegyezett végű lekvárfőző kana-
lat tart, az egész le van takarva lepedővel,
oldalra két kék kötény van kötve, remekül
imitálja a gólyát. A gólya tipegve bejön,
hegyes csőrével kiszedi a lakodalmi nép tá-
nyérjából a húst, uborkát, kaácsot stb. s
mivel a közönséget is megcsípkei, van
riadalom, amerre jár.

Részlet a Kállai kettősből

Moderato.

Fel-ül - rül fuj az ő - szi szél

Zö - rög a fán a fa - le - vel

U - gyan ba - bám ho - vá let - tél

Már két es - te el sem jöt - tél.

Hm hm hm hm hm hm hm hm hm hm hm

Derecske

Derecske Bihar megye északi részén, Deb-
recenctől 22 km-re fekszik. Már a XIII. szá-
zadban a megye legnagyobb községei közé
tartozott. Bocskay 400 lovas hajdút telepít-
tett ide, akiknek hajdú nemességet adomá-
nyozott. Lakói, a hajdú vitézek, résztvettek
a szabadságharcokban. A mellette elfolyó
Kálló vizében gyöngykagylót halásztak, mely
Mária Teréziának kedvelt ékszere volt. Szá-
zadokkal ezelőtt város volt, gimnáziuma és
állandó katonasága. Széchenyi itt
kezdte a szolgálatot, mint huszárhadnagy s
magyar nyelvtudását itt tökéletesítette.

A községnek most tizezer lakosa van, akik
mint jó katonák és mint megbízható derék
munkások ismertek. Vallásosságuk és ha-
zafias érzésük példaszertű.

Népviselője a férfilakosságnak még ma
is a fekete rátétes és a hímzett cifraszűr. A
nők pedig rövid, kerekreszabott kis bárány-
bundát viselnek, mely művésziesen van ki-
hímezve. A régi hajdúvilág táncát, a bilari
verbunkost, ma is táncolják Derecskén . . .

Érsekcsanád

Érsekcsanád Pestvármegye legdélibb ré-
szén fekvő község. Bajától északra 9 km-re,
a Dunától 4—5 km-re fekszik. Hajóállomása
van, legközelebbi vasútállomás: Baja.

Népviselőtének különösebb darabjai: a
tegerődző bíbor, a csárdás pántlika, a röpi-
ke, a pündö, a rokolya, a tekerődző fűkető.
Amióta a Gyöngyös Bokréta ehhez kedvet
csinált, az asszonyok újra csináltatják a
piros csizmát, muzsikáló patkóval. Ugy kell
étneni, hogy a patkón alkalmasan el-

helyezett karikák vannak, amik tánc közben
szépen csilingelnek. Kedvelt nótái:

Csörgős, patkós nyalka piros eszímám
Kétsor zöldpántlikás ternó szoknyám
Violaszemű kedves angyalkám,
Szombaton este gyere el énhozzám.

Aranyalmás az én selyemkeszkenőm,
Van is nekem Csánádon szép szeretőm.
Még a föld is réng, amerre én járok!
Legény legyen, kivel beszédbe állok.

Sok kislánynak fölteszik a koszorút,
De nem tudja, örömet-e vagy a bűt,
Sok kislányra rászolgál a szerencse.
Soknak pedig bűbánát az élete.

Kérjük fizessen elő

mindössze évi — egy
pengő ötven fillérért a Bokrétaok Lap-
jára. (Szerkesztőség és kiadóhivatal Bu-
dapest, VIII., Szentkirályi-utca 49. Telefon:
40—5—44.)

Géderlak

Géderlak a Dunától 2 km-re Pakssal szem-
ben fekszik. A község közelében terül el a
Dunában az „Imós” sziget, mellyel Jókai
„Aranyember” című regényében találkozunk.
A helyi krónikás a községet „Kis-Lak” név
alatt említi. A „Géder” szó későbbi és való-
színűleg idegen eredetű, lakói azonban bizo-
nyos, hogy ősidőktől fogva magyarok. Az
1720-i összeírás ezeregynéhány lelket talált.
A tatár és török veszedelem idejében a la-
kosok valószínűleg a dunai szigetekre mene-
kültek. A helység ugyanis 1700-ig a „zadó-

A város kezét fog a faluval

Irta: DR. KUJANI FERENC tb. kanonok, Kalocsa.

Nem egy sötéten látó ajkán szállóigévé vált a „magyar ugar”, mintha ennek az ősi televényföldnek termő ereje végleg kimerült volna s a magyar földön csak dudvát száraz kórót lengetnének a fityűrésző szelek. Ellenségeink s a sorainkból kinőtt pesszímisták egyaránt elkongatták fejünk felett a lélekharangot s reménytelen lelkük látomásában a magyar rónára már rég rátelepedett az enyészet fekete varjúserege.

Nos, a magyar földön, a magyar nép lelkében van még érték, van erkölcsi erő, van keletről hozott káprázatos fantázia, van művészi alkotóképesség. Csak rá kell nyitnunk a szemünket s észre vennünk mindazt, ami a magyar földet járó nyugati embernek már rég szemet szúrt. De mostani kegyetlen sorsunk fokozottan arra késztet, hogy szétnézzünk portánkon, öntudatunkra hozzuk értékeinket, hinni s bízni tanuljunk önmagunkban s a szerte heverő kövekből az élniakarás mindent legyűrő lendületével megpróbáljuk újból felépíteni a magyar jövőt.

Ezek a gondolatok rajzanak lelkemben, mikor azt látom, hogy a Magyar Bokréta évek fáradságos munkájával már-már országosan csokorba kötötte azokat az értékeket, amelyek mint a magyar ethnikum kivirágzásai, népviselet, népszokások, népdalok, népi táncok formájában országszerte fennmaradtak. Mindez különleges érték a magyar földön heverő sok egyéb kincs között, amelyet felkutatni, eredetiségében fenntartani kemény kötelessége mindenkinek, akit a Gondviselés olyan őrhelyre állított, hogy a magyar nép vezetésével, lelkének és anyagi jólétének gondozásával köteles foglalkozni.

Gyönyörű és okos gondolat a vidéken nyíló szépségeket bokrétába kötni s Szent István ünnepének hetében megmutatni azt a főváros egyik előkelő színpadán is felvonultatni a Szent Jobbot hordozó körmenetben, hogy a magyar falu értékei elbűvöljék a főváros és a külföld szemét, de szívet is s a nép énekének ritmusa, lábának kemény dobantása, imádságos arcának megbékélt és megszépült vonásai kinyilatkoztatassák a magyar élet létketését s a főváros világpolgára visszanyerje hitét a magyar jövőben.

A vendéglátó főváros Szent István hetében kezét fog a magyar faluval s ebből a meleg kézzorításból ellentéteket áthidaló munkának kell születnie, amelynek egyenes célja az egymásratalálás jegyében felépíteni a magyar jövő megvihatatlan fellegvárát.

ri” erdő helyén állott. Géderlak határa igen kicsi. A föld a lakosságot eltartani nem tudja. A község apraja-nagyja ezért paprikás batyúval járja az országot. Jártukban-keltükben különböző divathóbortokkal találkoznak ugyan, de ami igazán csodálatos, Gyönyörű helyi viseletüket megtartották.

Viseletére minden géderlaki büszke. A lányokon és menyecskéken fehérlik a csipkés ingnyak. Nyakra ezenfelül fehér gyöngy simul, hátul szalaggal csokorba kötve. A hajukat közepén kétfelé fésülve a fül mellett lesímítva, hátul kontyba tűzik fel. A lányok fejüket világos, többnyire fehér szalaggal, a fejtetőn — csokorral — kötik át. A menyecskék patkóalakú feketét, „fityulát” hordanak, mely gyöngyvarrással ékesített. A fiataloké fehér, rózsaszín, sárga, míg az idősebbeké, lila vagy fekete selyemből készül. Nyáron ujjatlan színes pamuttal kivarrott, sajátkészítésű, magyaros mintákkal díszített mellényke simul testükhöz. Minden darab egy-egy népművészeti remek. A lányoknál és az asszonyoknál a fityulával azonos színű és anyagú sűrűn rakott szoknya 8—10 keményített fehér szoknyát takar. A felsőszoknyán az aljától egy arasznyi távolságra 3—4 elütő vékony zsinór van. Az idősebbek sötét szoknyát hordanak, melynek alján piros a belső szegély. A fiatalok csipkészerű színes pamuttal telerózsázott félkötöt hordanak. A harisnya vastag, úgynevezett „darászfészkes”. A lábbeli piros, vagy más élénk színű papucs. A férfiak viselete egyszerűbb. Csizma, feketenadrág, vitézkötésekkel, zsinóros kabát, fekete, piros vagy lila bársonymellény, kétsor gyöngyházgombbal, lapos, fekete kalap.

Speciális kézimunkájuk a gyöngyhímzés,

Az öreg Dömötör bíredalmában

Irta: Jánosi György, váraljai ref. lelkész.

— Kérem átosan, az úgy van, hogy én nem is tudom el se gondúni, hogy mire is az embernek a sok pénz. Hászén, mongyuk, hogy neköm is vóna vagy három nyócados, mongyuk ötpengős, akkor se ennék én több kenyeret, mint amennyivel jólakok és nem is vóna neköm se több újjam, mint húsz. Tessen csak végigvizitálgatni ittend mindent. Amit itt látnak az urak, az mind a násé, ami azon kívül a láthatáron túl van, a meg nem az enyém. Mégis én vagyok ebben a legnagyobb gazda.

Az öreg Dömötör bácsi, a falu juhásza, e szavak után nagyot kanyarított a karjával a tündérszép táj felé és éles késével tovább faragta a juhászbotja fejét.

A nyáj hét dús lombotú fa árnyékában felelt. A nap állása is déltájón volt s biz nem valami kellemes volt kikapaszzkodni a gomboldalra, hogy ezzel az érdekes magyar

fajtával, Dömötör bácsival, az öreg váraljai juhással értekezzünk.

Egy pesti úrral kerestük meg így Dömötör bácsit.

Váralja fák közé rejtett képe nem látszott csak a sudáran magasbaszökő templom nyele, a torony árulta el, hogy ott van valahol a kigyózó patak partján a mély völgyben.

Az öreg Dömötör két kutyája a galaganyabokrok tövében aludt.

— Mit farag, öreg?

— Mit-e? hát biz kampót a botomra és lassák, nem nyugszom addig, amíg olyan nem lesz, mint amilyennek én szeretném.

— Talán kosfej lesz rajta? — kérdezte a pesti úr.

— Nem. Ahol mán az én kezem nem alkalmas. Öreg e mán és szalajt. Ehun ni, tegnap is majhogy le nem vágtam a kezem szarát.

Míg az öreg a csuklóján félig beforrt sebet vizsgálgatja, mi körülnézünk az ő bíredalmában.

Az öreg mellett a puha pázsiton hevert

a tarisznyája, körülötte érdekes szerszámai. Kukoricacsutkába, mint tokba behelyezett, borotvaéles kések. Vékonyabb, vastagabb, faragáshoz alkalmasak. De amiért kikapaszkodtunk hozzá a delelőre: a furulyáit nem láttuk sehol.

A pesti úr meg is kérdi:

— Ma talán nem furulyázik, öreg?

— Nem, mer ezt a kampót kell megcsinálnom. Paulini úr úgy rendelkezett, hogy az idén én is menjek fel Pestre a fiatalisággal furulyázni, hát oda készítem ezt a botot. Olyan lesz az, hogy az egész Pest megbámulja.

Az öreg szeme ragyogott a boldogságtól, amint Paulini nevét említette. Meg is kérdezi a pesti úr, hogy ismeri-e?

— Minden faluban beszélnek róla, már egyszer nekem is volt szerencsém hozzá, de akkor nem melegedtünk össze. Akkor vót ez, amikor a rádióba furulyáztam. Azóta sokat hallok róla. Ugy mondják, hogy olyan híre van, akár Kossuthnak. (Na, na, de gyertünk tovább, A szerk.)

melyet bámulatós szín és színmatéria érzékkel készítenek.

Galgahéviz

A község a Galga alsó völgyében, dombos, részben erdős területen fekszik. Csinos, rendezett, tiszta fau és már a tatárjárás idején volt. Mint külön érdekességet kell megemlíteni, hogy bár a község Budapesttől mindössze 60 kilométerre fekszik és lakóinak egyrésze a fővárosban keres foglalkozást, vagy pedig terményét a budapesti piacon árúsítja, a község ezek ellenére is népies viseletét, szokásait megtartotta és féltékenyen őrzi. A nők ünnepi posztószoknyája apró ráncba szedett, rövid, de a térdet takarja. A posztó színe piros, meggyzsin, sötétlila, zöld, csikkal nagy kockával mintázva, de sokan a sima szövetet kézzel hímezett virágokkal díszítik. A felsőszoknya alá 5—6 fehér, gyengén keményített szoknyát vesznek. A szoknyát kiegészíti az úgynevezett „nyúló”, amely mintázott bársonyból, vagy fehér selyemből készül. Nyáron félinget hordanak, keményített csipkés, rövid ujjakkal, szaggal átkötve és hozzá díszes pruszlikot. A rojtos selyemkendő helyett „jeles” ünnepeken magukkészítette fehérhímzett kendőt viselnek. A lányok hajukat a fejtetőn választva, többszínű „hajfonóba” fonják és a választék összevonásánál széles, hímzett szalagból készült és félhátig leérő csokorral díszítik. A fiatal menyecskék ezenkívül nyakbakötőt és a hátukon elomló és szoknya aljáig érő hímzett szalagokból készült csokrot viselnek. Templomba csak bekötött fővel, — selyem, vagy hímzett fehér kendő —

BUJÁKI LAKODALMIKALÁCS: „ÖRÖMKALÁCS”.

(Az Est felvétele.)

— Szeretném hallani a furulyázását.

— Hát iszen a lehetséges. Elugrok haza és egyszeribe itt leszek a furulyákkal. Mindet elhozzam, vagy csak egyet?

— Hát hány furulyája van?

— Pestre csináltam ötven kislefűnyűt. Magannak van négy. Egy hosszú furulya, az öt lyukú, akivel valamikor lakodalmakban fújtam. Azt is kihozzam? Aztán van egy tányéros furulyám, billentyűre, aztán van egy pikulám, jobban mondva klárinétom, meg egy fuvolám. Ezt mind magam csináltam. Ezen kívül a fiamnak is van vagy öt darab. Az is az én csinálmányom.

Az öreg elment. Sebes léptekkel ereszkedett le a domboldalon, de néhány perc múlva már ott ült mellettünk a vadkörtefa árnyékában és csodáltatta velünk zeneeszközzeit, amelyeket maga faragott és gyönyörű furulyázását.

Ahogy az öreg furulyázik, úgy senki se széles e világon. Benne van az ő furulyázásában a magyar élet minden bája, benne a vihar, amely megmegtöpte őt és a nyáját.

A napsütés, amely eltikkasztja a föld fáradt vándorát. Benne a vágy, a meleg, a hús forrás, a fünevelő langyos eső, a harmathullás után. Benne az öröm a parányi kis barikáért, amelyek megérkeznek a barokk husvéti reggelen. És benne van az esti hazatakarodás, amikor békés pihenőre vágyódik test és lélek.

A váraljai sugár templom dárdás tornya idelátszik és ahogy az öreg fújja, fújja ezt az egyszerű faeszközt határtalan művészetel és költői érzéssel, azt képzeljük, hogy az a torony eljön ide mellénk, kiszélesedik, felölel és átölel minket, mindent és az egész magyar táj nagyszerű templommá változik, amelynek orgonája, dalnoka ez az egyszerű juhász, aki egy esztendőben kap nyolc mázsa búzát, maga faragja furulyáját s úgy fújja a régi, szép, már-már feledésbement magyar nótákat, hogy olyan nincs széles e világon. Az öreg arcán az elragadtatás derüje. Nem tud ez most semmi másról, csak a magyar dalról, annak világuraló, halhatatlan szépségéről. Nem lát ez most semmi mást, csak a magyar táj fejedelmi szépségét,

Egy madár ereszkedik le a körtefa ágára, egészen a fejünk fölé és csendesen kíséri a furulyaszót. A nyáj békésen dalol . . . Most megmozdul. A széléről két kecske válik ki egy hófehér báránnyal együtt. Odamennek az öreghez, a bárány az ölébe ül, a két kecske pedig megnyalja az öreg billegető ujjait. Mint a mesében. Minden olyan is, mint a meséből lenne kiszakítva . . .

Igy készül az öreg Dömötör bácsi Pestre a fiatalokkal az 1934. évi Gyöngyös Bokrétára. Készül az ő bűbajos birodalmában, hogy abból egy darabot belelopjon az öt halgatók lelkébe, mint amikor az ártatlan gyermek köszöntőt mond a nagymamának, kezében a virágos ággal, szemében a szeretet könnyével.

Igen! A jó öreg Dömötör minden nótája ezt fogja mondani:

— Jó emberek! Köszönt titeket a magyar szív, a magyar hit, a magyar fák hús lombja, hajnal és alkony, az üde forrás, a hegyekbe kanyargó ösvény, a zöld pázsit, a hófehér nyáj. Köszönt minden, ami szép, ami jó, ami magyar! . . .

mehetnek az asszonyok. Lábbelijük fekete lakkszárú csizma. A legények kalapjánál elmaradhatatlan a muskátlibokréta és ünneplés alkalmakkor az aranyozott rozmaring. A lakodalom valódi látványosság. A lakodalmi kálács hatalmas és díszes alkotmány. A legények a lakodalmi menetben a banda előtt járják a lakodalmi körtáncot.

Galambok

Galambok Zalai község Nagykanizsa és Keszthely között fekszik; keletkezése még a honfoglalás idejére vezethető vissza. A vidék legrégebb községei közé tartozik, határát még Szent István ajándékozta. A községet sokszor elpusztították, de mindig újra felépült. Legutoljára a törökök pusztították el 1750 táján.

A férfiak ruházata eszima, redős gatyá, hímzett ing, pitykegombos mellény, pörgekalap árvalányhajjal. A nők szintén elég magas testalkatúak. Asszonyaik szépsége férjhezmenés után fejlődik ki egész teljességében. A legtöbb mezei és szőlőhegyi munkát a férfiakkal együttesen és csaknem egyforma arányban végzik. A nők öltözeté kasmir és bársony szoknya, hímzett rékli, gombos harisnya, gombos kendő. A menyecskék gyönyörű gyöngyös díszet viselnek a fejükön.

Népszokásai e községnek: Szent Istvánkor a Regölés, Karácsonykor a „kotyolás”, szil-

veszterkor a „korbácsolás”, pünkösdkor a „pünkösdjárás”. Ezeken kívül a lakodalmi népszokások. Kedves táncuk a „cigány ringó”, „zalai bokázó”, „ez a lán az ez, ez ez” és a férfiak járják a bot-, seprű- és a csép-táncot.

A pünkösdjárás szövege:

A pünkösdjárók mind:

A pünkösdek jeles napján
Szentlélek Isten küldetett,
Erősítse mi szívünket az apostolokkal,
Melyet Krisztus ígért vala
Egykor a tanítványinak,
Midőn méne mennyországba
Mindenek láttára.
Tüzes nyelvek szólása
Ugy mint szeleknek zúgása,
Leszállott az ő fejükre
Nagy hirtelenséggel.
Rózsák, liliomok mind most virágoznak,
Mi is az Istennek szolgáni akarunk.
Szentlélek áldása szálljon erre házra
A benne lakókat indítsa vígságra.

Ezt a verset kislány mondja:

Ez a gazda teli poharával, teli asztalával,
Meg is részegített, meg is szégyenített,
Noha kicsi vagyok, nagyot nem szólhatok,
Mégis az Istennek szolgálni akarok.
Meghozta az Isten piros pünkösöd napját,
Mi is meghordozzuk királyné asszonyát.

Segélje mi királynénkat, királyné kis asszonyunkat, állé, álléluja.

(Itt a kislányt háromszor felemelni)

Ekkora kenderjük legyen, ekkora kenderjük legyen,

Ekkora kenderjük legyen.

A pünkösdjárók mind:

Már minékünk el kell menni,
Csillag után kell sietni,
Mert a csillag nem vár minket,
Mindörökké ámen . . .

Hosszúhetény

Hosszúhetény község Baranyavármegyében, a pécsváradi járásban fekszik. A Mecsek keleti részének, a Zengő hegynek aljában terül el. Ősrégi, Szent István korabeli magyar község — mintegy 3000 lelket számlál. Lakosai földművesek s részben bányamunkások, jó nyaralóhely is, idegenek szívesen keresik fel.

A hagyományokhoz híven ragaszkodik. Régi magyar dalokat énekelgetnek még most is, ilyen ősi nótaszövegeket hallhat az ember:

Arass rózsám, arass — Megadom a garast,
Ha én meg nem adom — Megadja galambom.
Víz alá, víz alá — Víz hajtja a malmot,
Víz hajtja a malmot — Szerelem ad esőket.

Alapítva 1910.

ACÉL EDE

Preciziós **műszerész mester** — **Gépkonstrukciók, találmányok** tervezése és kidolgozása, **tömegcikkek gyártása, elektromos gépek** szakszerű készítése és javítása

Budapest, VII., Klauzál-tér 13. Dob-u. 45.

Gyűjtőhelyek az ország és a főváros minden részében

KOVALD

kifogástalan vegytisztítása, modern ruha-festése, tartós fénytelenítése, legszebb galér és fehérnemű tisztítása

FOGALOM!

Szerelem, szerelem — Átkozott győtrelem.
Mér mög nem termettél — Minden fa tetején.

Szobáki csárda mellett
Szegény betyárt megfogták.
Ráhúzták a deresre,
Két zsandár áll mellette.
Zsandárkaplár, hajja ke,
Engöm lassan vágjon ke.
Pergál imög, gyócs gatya,
Fáj a testöm alatta.
Azt kérli az alispán,
Hány istállóból loptál.
Nem loptam én még többet,
Egy istállóból hetet.

A viselet menyecskéknél főkötő, buggyos
ujjú, magukszötte ing, drága se'yem átkötő,
vállkendő, mintás, virágos kásmir szoknya,
térdig érő széles. Bütykös kapca és magas
szárú bársony cipő, mintás, virágos. A lá-
nyok ugyanilyen ruhában járnak, de hajuk
elől besodrott, van aki hátul befonva sza-
lagban hordja. A férfiak ünnepi ruhája fe-
kete posztó csizmanadrág, vitézkötéssel, há-
ziszöttes ing, elől kivarrással. Táncuk a
csárdáson kívül egy friss körtánc, gyűszü-
tánc, párnatánc.

Hortobágy

A Hortobágy Debrecentől vasúton 41 km,
jó autóúton 39 km. Középpontja a régi csár-
da, hol jó ételt, italt, vendégszobákat lehet
kapni. A csárda tövében folyik a Hortobágy
folyó és ennek két oldalán terül el a 48.000
négyzetkilométernyi pusztta. Ebből 35.000 kat.
hold állattenyésztésre, 10.000 kat. hold föld-
művelésre és 3000 kat. hold mesterséges hal-
tenyésztésre szolgál.

Az ősi szilajpásztorokodás a maga egysze-
rűségében fennmaradt itt. A Hortobágy fo-
lyó baloldalán juhnyájak legelnek, 18.000
magyar fésűs birka és 2000 nagy csavaros
szarvú magyar juh. A magyar juhot azért
tartják, mert a gyapja jó gubaszövéssre,
gyapjas bundájából készül a jó nehéz bunda.
A juhászok jellegzetes botja a kampó, mely-
lyel a juhot is ügyesen fogják ki a nyájból.
Hűséges segítőtársuk a terelésnél a puli és
az őrzésben a komodor. A juhok, különösen
a gyenge bárányok részére szalma és nád
nodályt építenek. A juhot fejik és tejéből
jóízű sajtot, gomolyát készítenek.

A Hortobágy folyó jobbpartján a nagy jó-
szág, ló, marha, legel. A marhák gulyákban,
a lovak ménésben járnak. Egy gulyában
500—12.000 marha, egy ménésben 300—500
ló jár. Van hét anyagulya, két tinógulya,
egy szűzgulya, egy birkagulya, egy cifra-
két tinógulya és egy ökörordsoda. Van hét
enyhe ménés, három ciframénés és egy pol-
gári törzsménés.

Bátor, edzett férfiak a gulyások, csikó-
sok, kik kora tavasztól késő őszig a szabad-
ban vannak, szembeszállva a pusztai klíma

Csurgónagymartoni dal

Le - e - sett a hó, Csú-szik a fa - kó
El-men-nék én a rő-zsámhoz nincs raj-ta pat-kó.
Ne bu - sulj fa - kó, Lesz raj - tad pat - kó,
Van még ta-lán a zse-bem-ben réz-pé-nyz kon-gó,
Pa - pi - ros ban - kó Uj pat - kó - ra - va - ló.

minden szélsőségével. A gulyások gyalog
járnak, nagy kerekfejű bottal. Az eső ellen
cifraszűrűk és nagyszélű kalapjuk megvédi
őket. A hideg ellen pedig elköltős bundájuk.
A csikós lovon jár. A nyerge ősi darab, me-
lyet ócska szűrposztóból maga csinál, ken-
gyelt tesz rá és csak rálöki a ló hátára, már
ugrik is és vágat. A ló nyakában tizöles
pányvakötél van, mellyel régen a lovakat
fogták ki a ménésből.

Ugy a csikós, mint a gulyás, mind — ő-
sművész. Művészetükről a sok szépnyelű,
mesterfonású karikásostor, erszény és kékü-
vely, rühzsíros kupa tesz tanubizonyságot.

A Hortobágy csak nyári legelő. Évenként
március végén, április elején hajtának ki.

A Hortobágy csak nyári legelő. Évenként
szén, a Csunyahöldön 1915-ben 3000 kat. hol-
dat szakított ki mesterséges haltenyésztés
céljaira a város. A halastó most kis oázis a
pusztta tengerében. A Hortobágy nyugati
sarkában két nagy bérgazdaság van, 8000
holddal.

A Mátá telepen — a vasúti hid északi ol-
dalan — van az egész pusztta köz-
igazgatási központja. Itt laknak az orvosok,
itt van az állatkórház. A mátai telep előtt
egy melegvizű ártézi kút buzog. A pusztáról
összel minden jószág hazatakarodik, megjön-
nek a vadludak ezrei és kitünő vadászterü-
let lesz, az ország sok részéből, sőt külföld-
ről is ideseregő vadászoknak.

Télen a jószág Debrecent körülvevő erdő-
kőn és tanyákon legel.

Hortobágyi gulyaállítás . . .
Jaj de nehéz a kaszállás.
Könnyebb rózsám átölelni,
Mint egy hosszú rendet vágni.
Matvan disznó nem nagy farka,
Barna kisjány hajtogattya.
Kicsi szöke! kicsi tarka!
Maj' megüt a kondásbalta.

Szíles a Hortobágy vize . . .
Kis pej lovam ne fíjj tülle.
Éngem hónap nyóce órára
Vigyél át a Hortobágyra.

Honnan szántom a földemet . . .
Onnan várom ebídemet.
Az ebídem csak szerelem,
Gyere babám fogyaszd velem.

Ucca jányok szánnyatok meg,
Borom árát aggyátok meg.
Láttjátok, hogy nincs vásárom,
Ne kívánnyatok a károm.

Három örü nem nagy farka,
Három juhász hajtogattya.
Elől megyen a harangos . . .
Nem is juhász, ki nem gacsos.

Kis pej lovam csárda előtt,
Gödröt ásott maga előtt.
Rugva kapál, ágoskodik,
A gazdája bent bort iszik.

KALOCSA

Kalocsa ősi érseki város, közel a Dunához. Nevezetessé teszik gyönyörű barokk székesegyháza, s érseki palotája — amelyben egyházi műkincsek s a 75.000 kötetes főszékesegyházi könyvtár van elhelyezve. Van jezsuita atyák által vezetett főgimnáziuma, tanító és tanítónőképzője, csillagvizsgáló intézete. Kalocsa a Délpestmegyei paprika-termelés központja.

Kalocsa városa s a belőle kiszakadt Szakmár, Géderlak, Öregcsertő, Homokmégy és Drágszél községek külön néprajzi szigetet képeznek, káprázatosan szép népviselettel. Itt készülnek a híres kalocsai fehér és színes kézimunkák, amelyek mintáit íróasszonyok vászonra írják, himzőasszonyok és lányok fehér vagy színes fonállal kivarrják. A pingálós asszonyok páratlan ügyességgel kezelik az ecsetet s szabad kézzel festik tele a pitvart, a konyhák falát a legszínesebb s legváltozatosabb mintájú virágokkal. A leányok és menyecskek ünnepi viseletének legjobb darabjai a rózsás papucs, színes kötény, rózsás pruszlik és ingváll, továbbá a siknak nevezett pártaszerű fejdísz, meg a gyöngyös fityula.

KAPUVÁR

Kapuvár a hasonnevű járás székhelye, a Rábaköz központja, kb. 10.000 lélekkel. A Gartával összeépített község állomása Kapuvár a Kis-Rába mellett.

Már 1162 körül nevezetes erős vár volt. Árpád korabeli oklevelek „Arx-kapu” néven írják. Főterén Kisfaludy Strobl Zsigmond szép hadiemléke. Az Esterházy hercegi parkban szép kastély. Kapuvárcrt van az Esterházy hercegi uradalom kormányzósága, erdőigazgatósága, a kapuvári és öntési hercegi gazdaságok intézősége. Az Esterházy hercegi húsárugyár, mint modern ipartelep, minden érdeklődésre számot tarthat. Van járásbírói, szolgabírói és adóhivatala, 270 ágyas kórháza, sebészeti, szülészeti, belgyógyászati elme- és fertőző osztállyal; tüdőpavilonnal; röntgen- és kvarcállomással; van polgári fiú- és leányiskolája.

A Hanság zombékos mocsaraiban gazdag vadászat vízi szárnyasokra és szarvasra.

Nőinek pazar színű, gyönyörű népviselete és népies himzéseket szemel gyönyörködtetők.

A kapuváriak táncolják a gyönyörű páros verbunkot, az öreg verbunkosmester — lehet vagy hatvanesztendő — sarkantyúsan vezeti a táncot. Ilyen nincs több a világon.

KAZÁR

Kazár község a Somlyóhegy völgyében fekszik a salgótarjáni járásban. Lakosainak száma 1900. Határában gazdag szénbányák vannak. A község északi részén emelkedik egy földvár maradványa, amelyből sok ókori és középkori emlék kerül ki ásátások alkalmával.

Valamennyi fiatal asszony az eredeti viseletben jár, rámás csizmában, térdig érő szoknyában s a felső virágos selyem vagy kásmírsocknya alatt 8—10 keményített fehér szoknya, ez eléggé szélessé teszi öltözetüket. A női ruházat nevezetesebb részei: a ganga, — fehér himzett, vagy csipkés kötény — aztán a kecele — széles fekete keskeny csipkével szegélyezett kötény, amelyet csak templomba viselnek — a csipkés ingváll — csipkeszövetből van — úgynevezett sejtés. A fejdísz az arany csipke, az ezüst csipke és a csipkefejkötő. Az ezüst fejdísznél a fejkötő csupa csillogó gyöngy. A nyakban gyöngyosor, ezüst vagy korall nyaksor. A vállon selyem, vagy kasmír kendő — nagy rojtokkal. A csizma fekete, ráncosszárú, néha la'kból.

A kazári lányok . . .

A kazári lányok tyúkot ültettek,
Egy tyúk alá harminchat tojást tettek,
Harminchat tojásból csak egy kakas lett,
Az is kappan lett . . .
Hej, kazári lányok, mi lesz veletek! . . .

Kalapomnál fekete pántlika van,
Szeretőknek, de jó édesanyja van . . .
Akkor megyek hozzá, mikor akarok,
Be is ereszt, ha nála kopogtatok.

Kiskomárom

Kiskomárom, Nagykomárom,
De szép leány ez a három . . .

Igy szól a nóta, de szólhatna úgy is, hogy:
De szép leány ez a nyolc! Mert valóban
ennyi szép leány szerepel a Gyöngyös bokréta kiskomáromi csoportjában.

Egyébként Kiskomárom Zala megyei község, a nagykanizsai járásban. Lakóinak száma körülbelül kétezer.

A népi viseletet és szokásokat híven őrzik a kiskomáromiak. Az ősi szokások közül a pogánykorból fennmaradt regölést ma is gyakorolják. Karácsony, vízkereszt vagy husvét táján férfiak csoportja jár végig a falun. Minden házba bezörgetnek és dallal köszöntik a háznépét. Gyönyörű, színes rajzokkal díszített másfél méter hosszú, láncol, csörgővel felszerelt botokkal verik az ítemet a regölők a regöléshez.

Regölés . . .

Szerencsés szép jó estét
Mind közönségesen,
A ház öregeinek, apró eselédjének.
Hej! Regő rajta.
Azt is megadhatja,
Bizony meg is adja
Az a nagy Ur Isten!
Adjon Isten kenteknek
Erőt, egészséget,
Tarisznyába, hombárba
Böven eleséget.
Csutorába öreg bort,
Minden hétre disznótort
Hej! Regő rajta.

Azt is megadhatja.
Bizony meg is adja
Az a nagy Ur Isten!
Ezen házban van egy lány
Kinek neve Maresa
Szomszédban meg egy legény,
Kinek neve Jóska!
Hej, regő rajta, Maresa meg a Jóska
Egymásnak jó vóna.
Isten meg ne mense.
Kebelébe rejese,
Mint a koca malacát úgy megnyekergesse.
Hej! regő rajta . . .

Koppányszántó

Koppányszántó község Tolna vármegye határán, Somogy megye Törökkoppány községével határos. Másfélezer lakosa van, akik mind magyar anyanyelvűek. A község már Szent István királyunk idejében fennállott, A temploma kedves dombtetőn áll, a vidék is dombos-dombos.

Es a kertek alatt — nem brekegnek a békák. Igen, a legenda szerint, amikor Koppány vezér Szent István ellen lázadt, de a csatát ellene elvesztette, ezen a vidéken bujdosott. Szent István katonái azonban utána eredtek, már-már el is érték, amikor a békák békái olyan kuruttyoláshoz láttak, hogy az üldözők egyszer csak nem hallották többé az iránymutató lódobogást és nyomot vesztek. Szent István ekkor megátkozta a békákat és azóta azon a részen nem lehet békabrekegést hallani. Az a nevezetes, hogy csakugyan nem brekegnek a koppányszántói berekben a békák.

A község népének viselete ősi. Az asszonyok alszoknyájának pöntő a neve. A felszoknya selyem vagy bársony, 7—8 méter kell egy szoknyához. A menyecskek a kontynkon „pillét” viselnek, ez a menyecskekendő. Nevét onnan vette, hogy a kendő csücskei úgy alakulnak, mintha színes pille filne a kontyon. A pille felkötése igen nehéz, azt csak a nagyon ügyes fehérmépek értik. A férfiak rendszeren gatyát, himzett fehér vászoninget hordanak. Ősi tánc itt az ugratós-csárdás. Miért ugratós, a nevében van a magyarázat. És az üvegsárdás, mit a férfiak másként táncolnak, mint a nők, a nőknek a fején az üveg, táncolnak anélkül, hogy az üveget fognák és az leesne. A kanásztáncot két keresztbe fektetett hot között járkák; két figurája van. Ezt a táncot öt évvel ezelőtt már csak egy igen idős ember járta. Aztán jött a Gyöngyösbokréta és ma már nem férfi a községben, aki nem tudja ezt a csakugyan gyönyörű, igen nehéz táncot: virtus lett . . .

Kunszentmiklós

„Kiskunsági Szent Miklós”-nak ifjú népe
Bejutottál a szívemnek közepébe . . .”
Akkor írta ezt a verset a „mi Sándorunk”
— így mondják arrafelé —, amikor 1845-ben

Baky János főbíró uramnál nagy névnap vacsorára gyűlt össze az egész szikes Kiskúntság. Petőfi Sándor be is véste nevének kezdőbetűit az öreg szentmiklósi nagy kőhíd párkányába. Bár a keze nem ettől fájdult meg, hanem azért, mert „... Mert igen sok telt palackot emelgettem”(?) Ezen a hídon ballagott át a világirodalmi hírnévre vergődött juhász, Rámász Tóth Ambrus, amikor babája halálhírére vette, itt ütött botjával nagyot a számár fejére...

A Duzmathok, Dalocsák, Baskiak, Bógácsok és a háromszázéves híres „kúnistában” megírt öreg redemptus kiskúnfamiák névnapokkor, keresztelőkkor és október 26-án a dömötöri vacsorán — ahogy a régiek nevezték „juh-bálon” — szívesen mesélgetik apáik, a hetyke jászkún huszárok vitézi tetteit, mind ismeri IV. „Kún” László király kiváltságlevelét, ősi szabadságuk alapját és mindnek megvan a „redempciós levele”, mellyel Mária Terézia királynőnk alatt a bécsi udvar helyett kiváltották ősi földjüket a német lovagrendtől.

Kiskúntság utolsó kapitányságának székhelye, az ősi kiskunhagyományok hű tartója ma is. „Itt nem kevert a telepítés szele konkolyt a faj tiszta búzája közé” — így mondják arrafelé — itt még ősi eredetiségében járják a kún verbunkost, süveges táncot, legény táncot, törököt és éneklük azokat a szebbnél-szebb nótákat, amiknek hallatára a végtelen pusztnak lelke száll felénk. Csupa férfitánc. A verbunkos eredetét illetően nem kell magyarázat. De például a „törökös”, a török idők emléke: amikor a spahi, egyéb martalócok neszét vették egy lakodalomnak, névnapnak, keresztelőnek, betoppantak, hogy hivatalan vendégrént vegyenek részt a lakomán. A maszkák azt mutatják, hogy „mily rútak voltak e törökök”. Így mondja a néphagyomány.

Mezőkövesd

Mezőkövesd nagyközség Borsod megyében, nagyközség a szó szoros értelmében, lakosainak száma jóval húszezer felett van. A templomának alapjait még 1332-ben tették le. Mezőkövesd Mátyás király korában város volt és e korból való a ma is használatos címeres pecsét.

A mezőkövesdi nép nagyrésze régi idők óta summás munkával foglalkozik. Aratás befejezésével a földbirtokosnak ünnepélyes keretek között búzalakáskoszorút adnak át. Az ünnepély rendszerint úgy folyik le, hogy a búzalakáskoszorút és az aratószerszámokat pántlikákkal, papirszalagokkal feldíszítik. A búzalkoszorút kaszanyélre akasztják és két ember a vállára veszi. Most a menet az uraság lakása felé nótaszóval, harmonika kísérettel megindul. Amikor a gazda lakásához érnek, egyik arató a többi nevében köszöntőt mond és átadja a búzalkoszorút. A gazda megköszöni a jókívánságot és az aratókat megvendégeli.

Érdekes matyó lakodalmi szokás: „a menyasszony fektetés”. Éjjel tájban a vőfély betoppan a menyasszonnyal a mulató vendégek közé. Utánuk a nyoszolólányok és a vőfély. A vőfély elkezd a verset. Tréfás rigmusokat mond az egybegyűltekről. Minden versszak után megáll, körbemege a menyasszonnyal. A nyoszolólányok tánc lépésekkel követik a vőfélyt és dalolnak. A rigmusok befejeztével menyasszonytánc következik. Árvereznek a menyasszonyra. Végül a vőlegény is pénzt dob a tálba, a legtöbbet, a menyasszonyt pedig karra kapja és kiszalad vele. Mennek föl a padra. A nyoszolólányok közül azok, akiknél még ég a gyertya, utánuk és világítanak a sötét kamrában a pad feljártánál a menyasszonynak és vőlegénynek, míg fölmennek a padra. A padon ekkorra már a földre megterítették. Körülülük a menyasszony, vőlegény és a legszűkebb rokonság a rögtönzött vászonasztalt, s a feltálat finom ételekből lakmároznak és isszák a mézes bort. Amikor jóllaktak — bár a menyasszony ágya fent van a padon, de nem megvetve, hanem még fölvetve — lejönnek a padról és most már mint felkontyozott menyecske mulat a menyasszony vőlegényével tovább reggelig.

Mikóháza

Mikóháza kisközség — a Mikó család ősi fészke és névadó községe — az Eperjes-tokaji hegylánc délkeleti lejtője alatt, Sátoraljaúj hely várostól 10 km. távolságra és közvetlenül a tianoni határ mellett fekszik. Magas hegyek közé ékel, nagyon szép fekvésű, jó levegőjű falucska. Egyébként földműves lakosságát a jó hanganyag és fejlett zenei és ének-érzék jellemzi.

A lakosság körében számos régi népszokás maradt fenn eredeti formájában. Ezek

az egyszerű falusi élet minden megnyilvánulásával, de különösen a lakodalommal, a falusi ember nagy parádéjával kapcsolatosak. Minden alkalomra más-más rigmus, más ceremónia és más ének a regula. Így ildomos. A mikóházi bokréta által bemutatott jelenet is különleges lakodalmi ceremónia. A menyasszony történetesen egy árva leány, a jelenet címe ezért: „Árva leány menyasszonyi búcsúztatója”.

De a község lakosai nemcsak a régi népszokásokat, hanem a régi népviseletet is híven megőrizték. Színpompás, sok szoknyás, himzett ingvállat, tarka kendős, pártás viseletükben festői képet nyújtanak. A házi vászonból készült, alól testhez simuló, felül feltornyozott s egyszerű népi motívumokkal gazdagon himzett ingvállak a nép kezéből kerülnek ki.

Mikófalva

Mikófalva Heves megyei község, lakosainak száma valamivel több mint ezer. Vadregényes vidék, a földje talán a földművelésre nem sok, de hegyei között a juhnyájak tucatjai legelnek most is. Juhnyáj, juhász, ki fából csodálatos ivópharakat, „csanakokat” farag, csupa remeke a népművészetnek. Gyönyörű dalok, mit tilinkón is fújnak s táncuk, a „kampóstánc”, mert hogy e táncnál nagy szerep jut a kampós botnak.

Szelidszemű, járású juhászok.

Csendesen ballagnak a csendesen legelő sző nyáj után, ott a mikófalvai hegyoldalokban. Meg-megállnak, friss forrás vizéből meritenek a csodálatos csanakokkal.

A Meinl-ajándék őszinte örömet okoz. Vigyen magával, vagy küldessen haza MEINL fiókból MEINL ajándékot!

Mezőkövesdi dal

Á-rok, á-rok, de mély á-rok - ba es - tem.
 Ab - ba es - tem mi - be nem re - mél - let - tem.
 Ki - vül es - tem én az ár - kon nem be - lül,
 Ve - led es - tem sze - re - lem - be leg - e - löl.

Nagybaracska

Nagybaracska Bácskának egyik színma-
gyar községe. A Ferenc csatorna mellett
épült. Palóc telepítés. Viselete festői. A nők
legkedvesebb ruhadarabja a terno szoknya.
Harisnyájuk a borsószemű libbantyús, a fe-
hér ingváll, tarka pruszlik és a pirosrózsás
kontykendő. Valamikor piros csizmában jár-
tak, de most papucs, vagy piros cipő a láb-
belijük. A háromugrós tánc — amit járnak
— nagyszerű ütemével igazán figyelemre.

Dalaik, táncaik, szokásaik, csupa kedves-
ség.

Arpatarlón . . .

Arpatarlón kinyílt a búzavirág,
Szerettelek, tudja azt az egész világ.
De már mostan elátkozhatsz fünek, fának,
Nem szeretlek, megmaradhatsz az anyádnak.

Tölgyfa, bükkfa, mandulafa most virágzik,
Az én kedves kisangyalom mással játszik.
Játsszál kedves kisangyalom én nem bánom,
Csak a reád rakott esőkjaim sajnálom.

Barna kislány kísétál a temetőbe,
Gyöngyvirágos koszorút visz a kezébe.
Nem találja édesanyja bús sírhantját,
Hová tegye gyöngyvirágos koszorúját.

Nagykálló

Nagykálló eredetére biztos adatok máig
sincsnek. Hihetőleg 1241 után IV. Béla ki-
rály intézkedésére épült. E várból, a vár
hős katonáinak támogatásával indultak a
magyar nemzet, a magyar szabadság védel-
mére: Bocskay István, I. Rákóczi György,
II. Rákóczi Ferenc fejedelmek. 1711-ben, mi-
kor a nagymajtényi sikon letörött a ma-
gyar zászló, Kálló várának lebontása, meg-
semmisítése elrendeltetett s végrehajtatott.
Nagykállónak, mint végvárnak, 1711-ig pal-
losjoga volt. E városnak szülötte báró Si-
mony i József őbester, a legvitézesebb ma-
gyar huszár, báró Korányi Frigyes, vi-
lágszerte ismert nagy tudós.

De térjünk át a — kállai egyesre, meg a
kettősre.

A kállói egyes börtönhelyiség volt a vár-
megyeházán, a régi jó világban. „Egy sze-
mélyre” való és olyan alacsony cella, ani-
ben sem állni, sem fekvé kiegzenesedni nem
lehetett, a padlója meg élükre állított négy-
oldalú hasábokból volt. Az ilyen egyesbe
zárt bűnöst, mikor már sem fekvé, sem áll-
lyar nem bírta a lécek élei által okozott fájd-
almakat s kapkodta a lábát, bezzeg gú-
nyolta őt a várbeli hajdúnép: „Na, járod,
ecsém, a kállói kettőst?” Pedig csak egye-
dül járta az — egyesben. Így a hagyomány.
Dalos magyar páros tánc a kállai kettős.

Figurái a következő tartalomhoz alakulnak:
Egy legény udvarol egy lánynak. A legény
néhány este nem megy el hozzá. Amidőn a
bálon találkoznak, a leány a legénynek sze-
mére veti, hogy elmaradt. A legény mente-
getőzik, a lány így cáfolja meg: „Tegnap
erre mentem lesbe, valaki ült az öledbe”.
A legény táncolni hívja a leányt, de az duz-
zog és ügyesen kisiklik a legény karjai kö-
zül. A legény hirtelen igen bosszus lesz, a
leány megijed hogy végkép szakít vele, nyá-
jasabb lesz hozzá, engedi már magát ölelni,
kibékülnek s táncolják vígan a tánc figuráit
gyors ütemben, ki-kitörő jókedvvel.

E tánc dalait a feledés éjjeléből ezelőtt
35 évvel 70—80 esztendő emberek elbeszé-
lése, mutogatásai alapján Szabó Antal kál-
lói igazgatótanító támasztotta életre.

ÖCSÉNY

Öcsény a dunántúli Tolna vármegye
Sárköz nevű részének községe. Mostani
helyén még a török időkben létesült. Az asz-
szonyok szépségének legmértőbb kerete
az a csodálatos színérezéssel összeválo-
gatott öltözék, ami századok óta díszíti a
sárközi asszonyt. A leány fejét a sokféle
tarka virágból összeszótta „nagybársony”
ékesíti. Az asszony fejét a lakodalom éjsz-
káján „feltekerőzik” kis sárközi himzésű
„fékötővel” és tarka szalagok díszével. De-

SCHULCZ FERENC

VENDÉGLŐJE

THÖKÖLY-UT 29. SZÁM
ARÉNA-UT SAROK TELEFON: 96-1-47

Gyönyörű kerthelyiség!

Kitűnő ételek!

Jól kezelt italok!

Mindennap cigányzene!

**Itt étkeznek aug. 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21-én
délben 12-2, este 11-12 között**

a Gyöngyös Bokréta szereplői

rekukat magukszötte „selyemsóti röpike” takarja, a „pöndök” és ropogósra keményített „rokolyák” felett pedig a virágos terno vagy „borotvált selyem” szoknya ring. A röpike alját a kis fél kötő szorítja le derékban. Lábukon a sokszínű „bibbancsos kapca” és „sarkos papucs”, amiben ügy járják a „lépőt”, meg a „mártogatóst”, hogy a borosüveg megáll a fejük tetején. Közben különös dallammal szól a körbe fogózott leányok, menyecskék ajkáról a nóta:

Kék pántlika az én kapcám kötője
Állj meg babám egy szóra, vagy kettőre!
Nem állok én ötre, hatra, hétre sem,
Mert nem voltál hú szeretőm sohasem.

A lakodalomban külön szertartás a „mézévés”. Buzgón kínálgatja mindenki a fiatal párt, hogy egyenek a mézből s még a szájukat is bekenik, hogy édesebb legyen a csók, meg a — házasetük. A lakodalom külön látványossága az ördögi ügyességgel pergő-forgó szakácsasszonyok tánca. A cigány húza, ők meg táncolva dalolják:

Evett vóna meg a fene angyalom,
Mikor először megverted ablakom,
Törött vóna szádba a lábodszára,
Hogy én utánam ne járhattál vóna.

Örhalom

Örhalom ósrégi község az Ipoly folyó völgyében. Lakosai évszázados szokásait, életmódjukat, művészetüket és öltözetüket ma is híven tartják. Férfiak öltözete komoly fekete testhez szorosan simuló nadrág csizmával, fekete mellény, kivarrott fehér ing. Kalap, speciális csillogó művirágbokrétával díszítve. Menyecskék öltözete színpompás selyem, bokáig érő harangalakú szoknya 8—10 vasalt alszoknyával szélesre kitartva, gyöngyökkel dúsan kirakott pruszlik, fehér buggyós válló, „kallott” ingváll és a jellegzetes örhalmi rojtos-kendő „bukrosan” kötve. Egész fiatal menyecskék gyöngyös fejkötőt viselnek.

Legjellegzetesebb táncuk a „kukorgós”. Ez friss ütemű csárdás, nem oldalt, hanem helyben tipegő, a négynegyedes ütem, minden első ütemére erős dobbantással a táncos párok leguggolnak. 14—16. ütem — egyenként négynegyed ütemet érve — jobbra-baira 2—3 forduló. Kötött dalai a táncnak nincsenek, bármely ropogós, friss csárdás, utána a gyors.

Polgár

Polgár, vagy Tiszapolgárnak is nevezgetik, nagyközség Szabolcs megyében, dadai alsójárásban, kb. 12.000 lakosa van, igen komoly és szorgalmas nép. Igen komoly, csupa izom, keménység, férfias, másként meg sem teremhetett volna a nevezetes — csapásolás.

A csapásolás, amit csak ott tudnak így, járnak igazában, tánc, vagy mégse, a comb

BUGAC

(Az Est felvétele.)

meg csizma taktusra való verése, a fő. De ebből aztán fergeteg kerekedik, végül gyönyörű ritmusú magyar fergeteg . . .

Püspökbogád

Püspökbogád kisközség Baranya megye pécsi járásában, mindössze hétszázegynéhány lakosa van, de a kis falu jóformán egy szál emberig hordja a népviseletet. Pedig Pécs igazán átadhatta volna a városi módit, alig hat kilométer a távolság s piaci alkalmakkor a püspökbogádiak épp elégszer megfordulnak Pécsen.

A nők buggyos ujjú, magukszötte ingének buggyán gyönyörű kivarrások, de kivarrás a férfiingek elején is. Kásmirszoknya és bütykös harisnya, virágos nagykendő egészíti ki a női öltözetet, a férfiak hordják a vitézkötéses nadrágokat.

Borvidék természetesen Szüreti alkalmakkor a gazdának „átadják a hevenyet”. — Olyasféle ez a heveny, mint valami hatalmas vőfélybot, de szőlőfürtökkel díszített. Ezt a hevenyátadást mutatják be a Gyöngyös bokréta keretében is.

RIMÓCZ

Rimócz község a Cserhát végső lakói alatt fekszik az Ipoly völgyébe torkoló kies medencében. Igen régi község, tanuja és résztvevő szereplője Rákóczi korának. Hiszen a nagy fejedelem, a szomszédos Szécsény mezőségén tartotta nagyjelentőségű nemzetgyűlését. Rimócz népe a régi palóc orköl-

csók, viselet és ősi szokások leghűségesebb őrzője. Friss észjárású, szépnövésű nagy erővel megáldott népe ma is kitartó szívóssággal ragaszkodik a hagyományos szép viselethez és minden régi szokáshoz. Külön érdekesege? Ilyen is van: Itt pislog a híres „rimóci nyú!” . . .

A nők ruházatának legjellegzetesebb darabjai: az úgynevezett „újmenyecskék” renek gyöngyös féketőt viselnek, a többiek csakószzerűen alakított szébbnél-szebb csecsekendős fejdísz. Sokréti rövid szoknya s meztelen lábszárra húzott piros és lakkos szárú csizma egészíti ki és avatják festői látvánnyá szép divatjukat. A lányokat az asszonyoktól az úgynevezett kákó-hajfonat különbözteti meg. Érdekes, hogy mind a férfiaknál, mind a nőknél hajszára egyező a kicsinyek öltözete a felnőttekével.

Csoportos táncuk ropogós csárdás, azzal a különöséggel, hogy az egész tánc mindig körben mozog. Az összes táncos párok táncolva körben haladnak. Egy magántáncot már az öregek közül is csak kevesen tudtak, ők pásztortáncnak emlegetik, esetleg juhásztáncnak. Ezt ugyan most, hogy Rimóc is bokréta lett, kezdi a fiatalság is tanulni.

Szombaton este rezedát kaszáltam,
Kis pacsirta bal szárnyát elvágtam,
Kis pacsirta bal szárnya nem nagy kár,
Csakhogy megtudtam, szeretőm kihez jár.

Göndör a hajam, betyárnak születtem,
Zöld erdőben bokor alatt lettem,
Zöld erdőben bokor a szállásom,
Mégis a faluban a legszebb leányt várom.

Megy a kocsí, porzik az út utána,
Barna legény ül a kocsí farába,
Kék a szeme, szemöldöke bogár-fekete,
A jó anyja de keüvemre nevelte . . .

Tegnap este kaptam egy gyász-levelet,
Meházásították a szeretömet.
Örülök, hogy barna legény megházasodtál,
Mert énnálam alábbvalót találtál.

Sióagárd

Sióagárd, Tolna megyei község. A török idökbén egy vár volt itt, ennek a várnak helyét ma is Leányvárnak hívják. Leányvár története ismert.

A viselet egészen egyéni és magábanáll. Jellegzetes és kiemelkedő része a kézilleg készített mellény és a gyönyörűen himzett fejkendő, valamint a kézben tartott kendő. A hajviselet tekervényes és csigaszerűen befont konty. Tárcauk a szegélytánc, gólyatánc.

Szakmár

Szakmár a kalocsai járáshoz tartozó színmagyar község. Népművészete virágzó. Ruházatán és lakásán a vadvirágos rét elevenedik meg.

Nevezetesek a saját készítésű és himzésű fejkendő, a díszes „fityula”, a prusziak, meg ingváll, a 20—22 színből alkotott kötény és a himzett papucs. A férfiaknál is divat a gyönyörűen himzett ing, melyhez remekül simul a magyaros, zsinóros kismellény. És itt a bokréta-mozgalom dicséretére igenis meg kell mondani, hogy a férfiak már-már abbahagyták ezt a szép ingviseletet. De a bokrétások újra csináltatták és most megint ez a divat a községben, ahogy a nóták közül azokat a szépséges dalokat dalolja újra a község apraja-nagyja, amit a „bokrétások” ültettek vissza jogaiba.

Táncuk a párnatánc, menyasszonytánc és a firtánc, talán a párnatánc a legérdekesebb, lakodalomban így viszik a párnát, vidám táncal s ha történetesen huszonnégy

párnája van a párnatáncnak, hát járják — huszonnégyen.

Szany

Szany község, Sopronvármegye délkeleti szögletében, a termékeny Rábaközben fekszik. Már 1398-ban a győri püspök keszői várának tartozéka volt. Földesurának jóvoltából már 1427-ben mezővárosnak, „oppidum”-nak jellegével dicsekedhetett. Külön érdekessége három tornyú temploma, mely 1767-ben épült. A község a legrégebb idöktől napjainkig szintiszta magyar. Jelenleg kb. 3500, nagyrészt szorgalmas földművelő lakja.

A férfiak ösi viselete: puruc — 120 rőf zsinór — cakkos fekete kötény, kucsma piros nyakkendő, gatyá vagy télen nadrág, kivarrott ing, csipkekendő és kék posztóból készült zsinóros — szerszámos — do'mány. A nők „bubos” réklit, az ünnepeknek megfelelő színű ruhákat, menyecskek leszorító kendőt, idösebbek tunikát és „balidon”-nak nevezett blúzt hordanak.

Táncaik: a karéj — körtánc — vagy verbunkós, amit főként búcsúkor a templom előtt szoktak volt eljádni. Az úgynevezett céhbéli mulatások befejezésére használt „dus”, duhaj, hajnali vad tánc volt, melyet külön-külön jártak el a legények — dusoltak — a dudás, citerás jutalmazásával kapcsolatban.

Ösrégi szokás Szany községben a Pásztor Böske. Pünkösöd másodnapján kerékre helyezett, felöltötötett bábukat húznak az utcákon, melyek változatos, bohókás öltö-zete és táncszerű pörgése a falu népének kedvenc szórakozása. A Pásztor Böskeit húzó gyerekek dalolva, derűt keltve hurcolják végig a falun a tréfás táncos párt, a házaknál közben megajándékozzák őket.

Szentistván

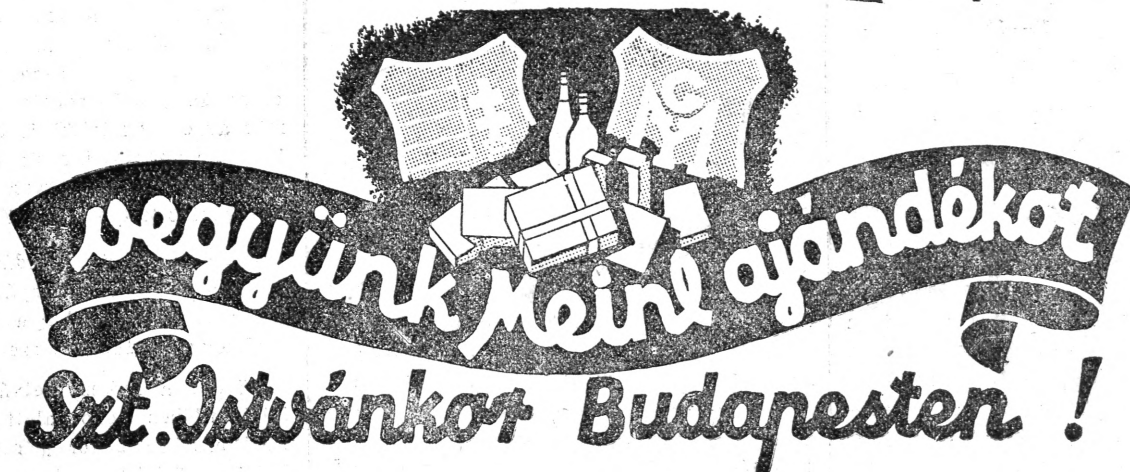
Pár kilométerrel Szentistván Borsod megyei nagyközség felett már kezdődik a Bükk, Matyó lakosainak száma meghaladja a négyezret.

A szentistváni viselet kevésbé színes, mint a mezőkövesdi, de nagyon érdekes. A mezőkövesdi legényeknek még a kalappántlikája is ragyog, a legénykalap formája ugyan itt is olyan extramagas-féle, mint a matyófővárosban. A fiatal menyecskek fejdíszé a tarássuta, színes, de — fekete gyász. fátjol csüng róla: a menyecske így „gyászolja” a — lányságát. A lányok, asszonyok szoknyája itt inkább amolyan bokorugró: nevezetes dolog a „höndörgő”, ami úgy szabott szoknya, hogy együtt minden szoknya nagyvidáman ring, „höndörög”. Az idösebb asszonyok még viselgetik a kivarrott bőrkörmönt. A férfiakon még látni szűrt, lépnek benne komoly méltósággal.

Idevalósi a híres „szentistváni gyerekkar”. A bokréta-mozgalom semmikép sem erőlteti a többszólamú karok dolgát — igen helyesen — de az talán jó, hogy szentistváni gyerekkar van. Két-három hangfenomén a gyerekek közt s a kar előadásában egy édeskedves zenei tréfa; ki nem játszott gyermekkorában fésűn, ami hártypapírba van burkolva, Játszott hát, de hamisan; itt e „hangszeren” az egész gyermekkar — vagy már tréfás zenekar — igaz virtuozitással kapja el a lelket. Szentistváni — gyerekek? Inkább talán csak megszokásból mondjuk így: apró gyerekek voltak az első és úttörő Gyöngyös bokréta idején, most bizony — iegyünk pontosak — már legénykéek, serdüölő leányok öek.

Kihajtottam a libámat a Csineses partra,
Arra megy a bíró fia, meghajigálja.
Ne hajigáld bíró fia, hamvas gunátom,
Haza megyek, az apádnak elpanaszolom.
Adjon Isten, bíró uram, szerencsés jó napot,
Adjon Isten, Mari lányom, néked mi bajod?
Meghajigálta a fia gémos gunárom!
Mit kérsz érte, Mari lányom, néked meg-

adom.
A zuzáért, a májáért két arany almát,
A táncolós két lábáért, két véka búzát.
Hát még az a gimbes-gombos galárisos
gunár nyak
Hát még az maga mennyit ér?
Végy el engem, bíró fia, nem kell semmi bér.

Tápé

Kiskutya, nagykutya, nem ugat hiába,
Van nekem szeretöm Szeged városába.
Szeged híres város,
Tápéval határos,
Ott lakik a babám,
Kivel leszek páros . . .

Igen, azt mondja a népdal, hogy — Szeged híres város, Tápéval határos . . . valójában az ősrégi halászfalu, Tápé, ma már egybeolvadt Szegeddel. Temploma Árpád korabeli, ennek freskói a látogatót valósággal lebilincselik. A Tisza füzeseivel szegélyezett kiés fekvésű községet többször megöntözte az áradás, ami gyékénytermővé tette a határt. A község szorgalmas lakói a gyékényt feldolgozzák s nincs olyan ház Tápén, ahol apraja-nagyja ne foglalatostkodnék „szatyor”szövéssel: ki ne hallott volna a tápéi gyékénymunkáról? Eredeti népviselete pedig egy nagy város tözsomszédságában külön megbámulni való. Akkorra s olyan szép selyemkendőket, mint itt vannak, már alig látni az országban. Egyébként gyakran megfordult itt Móra Ferenc, az író, Juhász Gyula, a költő s Nyilassy Sándor képei szinte sorozatosan leleskednek Tápéért.

TARD

Tard a Bükk hegység lábánál fekvő kis matyófalú lakosainak száma 2300. Eredetét még az Árpád-korból veszi. Lakosai nagyton vigyáznak arra, hogy ne vegyüljenek össze a szomszédos községek lakosságával. Viseletük tipikus tardi viselet, színes sok szoknya, térden aluli, a blúz is tele, de tele ragyogó díszel, a nyakban tíz-tizenkét soros „galárisal”. Általában szeretik a sokféle eleven színt és a csillogó dolgokat. A nők csizmát viselnek, amelynek sarka piros bőrrel van díszítve, a férfiak öregebb része állandóan gatyában jár.

Régi szokás a farsangi „Remélés”, „Szentiváni tűzgrás” stb. A remélés farsangi szokás, házról-házra járnak a legények zenével s a házaknál táncolnak s egy nyárral szalonnát gyűjtenek. Minden lányos házhoz elmennek így — remélni. A „Szentiváni tűzgrást” szintén farsang vasárnapján este csinálják a falu alatt, ahol tüzet raknak és a fiatalok a tüzet nótázás kíséretében átugrálja. Ez a mulatság éjjelig, néha hajnalig is eltart.

Váralja

Váralja a Zengő festői szép északkeleti lankásain fekszik, abban a völgyben, amelyben a Gád patakocska kanyarog. Egyetlen utcája van ennek a községnek, a patak mentén végig: a Főút. Három kilométer hosszan kigyózik bele a hegységbe. A falut a régi okmányok Terra Britannorumnak nevezik azért, mert ehhez fűződik skóciai szent Mar-

Kalocsai népdal

Fe-ke-te fel-hő-ből e-sik az e-ső,
De sok szé-na-bog-lya van már a ré-ten,
Lá-tod ba-bám nem vagy i-gaz sze-re-tő.
Még an-nál is több i-ri-gyem van né-kem.
Mert ha i-gaz-szi-vű sze-re-tő vol-nál,
I-ri-gyem-nek nem ki-vá-nok e-gye-bet:
Messze la-kom még-is meg-lá-to-gat-nál.
Fé-nyes nappal ne lás-sa meg az e-get.

gitnak kedves története.

A falu lakosai magyarok, meg németek. magyarok kálvinisták, a svábok luteránusok. A magyarság megőrizte az elszigetelt községben régi magyar viseletét és szokásait. Az asszonyféle nagyon cifrán öltözködött és öltözködik még ma is. A leányok fejükön gyöngyös bokkrétát, másként „tornyos bársonyt” viselnek, a menyecskék „islangos, vagy szalagos fejkötőt”, az idősebb asszo-

nyok fejkötőt, meg kendőt. A leányok szoknyája virágos fodros, egy pánttal, az asszonyoké két pánttal. Szőrös „ümög” pruszlik és cifra vállkendő takarja filigrán termetüket, „ezekben úgy mozognak, mint a hercegnők tiúndérorszában” így lelkesedik a helyi krónikás. Harisnyájuk vastag, ők úgy nevezik, hogy bütkös kapca, papucsuk színes, virágos. Régen piros csizmát viseltek. A férfiak fekete ruhában járnak.

A bokréta mozgalom épségéért

Egy mozgalom, lehet szó arról is, hogy ne — egy legyen?

Lehet!

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy icike-picike Gyöngyös bokréta Okos emberek adtak rá módot, hogy megkössük, szorgalmasan tovább is kötözzessük, egyre szebbre.

S amikor már mozgalom lett a Gyöngyös Bokréta eredményeiből, megérkeztek a siketek, vakok is, három esztendeig siketek, vakok és némák.

Végre megérkeztek. Aztán hajrá népművészet, hajrá nép, de szeretlek, majd meg-eszlek.

El kell kezdeni mondani, hogy itt a mozgalom gyönyörű diadala, de itt a szakadék is, amibe alá lehet rántani az egész bokrétaozást, bűn volna — nem mondani.

Itt a divat-válság is, amikor a hajrá-hajrá túltengethet stílust, tempót zavarhat, széttephet és lejáráthat egy — határtalan értelmű magyar ügyet.

— Itt vagyok, itt vagyok, itt vagyok!

— kiáltják a három évi némák és az a nevezetes, hogy valami külön zsenilitással mindegyik tudja, miért nem kiabált hát épp három évig. Ebben zsenilitással.

Kész eredményekre megjelenni, erkölcsi langyos fürdőbe beletülni, mikor mások jártak vízért a kútra, fáért az erdőre; ez igen. Talán irigység?

Nem! Csak két „t” követelése: tehetség és tisztesség!

S követelése annak, hogy három évig siketek, vakok, némák ne zavarják a mozgalom lelki irányításának egyenes vonalát. E mozgalom pallérai, napszamosai eddig nem tévedtek, semmi kedvük eltérni, hogy — akarnokok tévedjenek helyettük.

Az idén már elég tohuva-bohu mutatkozott — országosan. Jó, tartson, amíg leszáll a dér. Aztán szálljatok magatokba gyerekek. És tavasszal ne is gyertek ki újra magatokból.

Azt nem kívánjuk, hogy megértsétek, mennyivel szebb egy ország bokkrétája, mint

harminchét csokréta-bokréta, kontra-csokréta, rekontra-bokréta és hirskontra... De azért vissza a gubóba!

Hosszúhetény község közel van Pécs városához; a bányamunkás lakosság szaporodik, veszélyeztetve van az ősi köntös és egyre többen vannak, akik azzal az indokolással, hogy az új viselet kényelmesebbt a régít elhagyják. De viselettel együtt, megszűnnek, feledésbe mennek a gyönyörű ősi dalok, szokások is.

Kell a bokréta, melynek tagjai, mint a Veszta szüzek megőrzik az örök tüzet, mert az ősi viselet, a szokás, a nóta és az ősi tánc éltető erőnk, lángoló tűzcsóvánk. Egységes irányítás kell, mert viszont ha a nemes mozgalom megint csak „divattá” fajul, torzképpé válhat s eltévesztheti most az irányt.

Czímber József
körjegyző, Husszúhetény.

A bokréta-mozgalom jelentősége rendkívüli. Szanyban a régi szokások, melyeket már-már elhanyagoltunk, újra életre kelnek, a legények versenyeznek a régi táncok felkutatásában, megtanulásában, a nők megbecsülik újra a „szanyi ruhát” s a népdal nagy becsületnek örvend — a „ságerek” szégyenszemre elsomfordálnak a falu életéből — az iskolában öntudatosan ápolják a helyi művészetet, háziiparilag „Pásztor Bóskét” stb. készítik. S mindez — új magyar lelki élet, de ősi alapon!

A Gyöngyös bokréta nagy értéke, hogy a bokréták tagjai megismerkednek más vidékek népével, viseletével, szokásaival s a népi lélek ezzel a megismeréssel önmaga szépségére, méltóságára, öntudatára ébred. Szanyban bokrétásnak lenni a legnagyobb tisztesség. S ha nálunk valakit akármilyen okból el kellene távolítani a bokrétások közül, az nagyobb büntetés volna számára, mint a börtön. De nem kell! A bokréta-mozgalom az elképzelhető legnemesebb büszkeséget neveli: új, nagy magyar lelki élet — ősi alapon!!

Hogy azonban a bokrétamozgalomnak ne csak jelene, hanem jövője is legyen, ahhoz az szükséges, hogy egységes irányítás mellett maradjon. Azt a meg gondoltságot, ami ezt a mozgalmat lelkileg nagyra növelte, alappá kell tenni, megingathatatlan alappá. S ha van országos Magyar Bokréta Szövetség száz bokrétával nem is lehet vitás, hogy a lelki gondozó csupán az lehet országosan!

Kokas Kálmán,
igazgatótanító, Szany.

Mit jelent a bokrétamozgalom?
Érsekcsanádon mindössze annyit, hogy mind több és több régi saját szövésű és készítésű bugyos ing

kerül elő és szorítja háttérbe a drága pénzen vásárolt selyem bluzokat. Az érsekcsanádi bokréta egy év óta működik és az idén első magyar király ünnepn már egy 90 év előtti viseletben fog megjelenni Budapest utcáin. Hogy milyen nem irom le, mert akkor nem lesz meglepetés. Majd meglátják.

A bokréta egységes irányítására föltétlen szükség van, mert ez az irányítás olyan kezekben van, ami ha mostanában megbénul, a bokréta elhervad!

Csuka Zsigmond
rektor, Érsekcsanád.

A Magyar Bokréta Szövetség most egy darabig minden esetre olyan levélpapíroson levelez, aminek oldalán ez áll:

A Magyar Bokréta Szövetség a népművészet minden ágának országosan való ápolására alkult és ilyen értelemben jóváhagyott alapszabályok szerint működik. A bokréták szövetsége az — ország bokrétája, aki a „divat” nyomán akármilyen ürügy alatt elméleteinek, formáinak utánozgatásával külön eljárásokat kezd, a magyar népművészeti mozgalmat nem segíti, hanem a munka egységes irányításának lehetőségét zavarja és tépi az — ország bokrétáját. Esetleges széttepetésének részesévé válik, ami a mozgalom egynéhány szempontból is különleges nemzeti jelentőségét tekintve, nem volna közönséges és megbocsátható tévedésnek minősíthető. A magyar bokréta-mozgalom többek között a magyar lelki egység istápolója, a légkevesebb, amit el lehet várni, hogy szándékait, nagyvonalúságát mindenki tiszteletben tartsa. „A bokréták szövetsége az — ország bokrétája!” Megóvását az ország jó etikai érzékére és okosságára bizzuk.

Ország bokrétája

E rovatban a megalakulásuk sorrendjében közölni fogjuk az alapszabályaink szerint működő helyi egyesületek, „bokréták” sorát.

GALAMBOK.

E.nök: Varga János tanító.
Titkár: Horváth László földműves.
Pénztáros: Horváth Ágoston földműves.
Ellenőr: Süle József földműves.

TAGOK:

Beneze Juliánna, Senkó Mária, Farkas Mária, Béda Teréz, Kálózi Anna, Gerenesér Gizella, Szécsy Karolin, Palkó Gizella, Szabó Anna, Egyed József, Goór Kálmán, Borda István, Varga Imre, Béda Mátyás, Zsupányi Ernő, jegyző.

BOKRÉTÁS HIREK

Ezt a rovatot épp csak megkezdjük most. Arra kérve a bokréták vezetőségét, e rovat számára küldjék be állandóan mindama híreket, amik a bokréta-ügyet bármily szempontból érdeklik. Kedvességek is bekerülhetnek, akár az is, ha egy bokrétás-legény, megházasodik, bokrétás-lány férjhezmegy.

A Néprajzi Múzeum és a magyar bokréta mozgalom. A Néprajzi Múzeum kitűnő örök tiszteletreméltó szerepük volt a bokréta-mozgalom indulásánál, az első Gyöngyös bokrétához nagyszerű adatokat adtak s most — ott vannak a gyöngyös bokréta próbáin a vidéki kerületi bokrétaünnepken és megvan az az örömiük, hogy így a negyedik évre már minden tudományos óhajuk is teljesezésbe mehet. Most igenis meg lehet már mondani, igen ám, de itt valamikor piros eszima volt, ilyen, meg olyan ingvált, a piros eszima a következő esztendőre megvan. De ezt a számot is különös szeretettel nézték át a Néprajzi Múzeum örei, nevezetesen Gönyey Sándor, Györffy István, Lajtha László és Visky Károly urak, Lelkes készségüket köszöni az ország bokrétája.

A VIDÉK NAGYVÁROSÁIBAN KÉT BOKRÉTA-ÜNNEPET rendez a Magyar Bokrétaszövetség szeptemberben. Az egyiket

Sopronban, szeptember 2-án,
RÁBAKÖZI BOKRÉTA

címen, 8—10 bokrétával. Ennek külön érdekessége, hogy a Rábaköz valóban a verbunkos hazájának nevezhető, egynéhányféle verbunkos is szövődik a műsorba, nagyon érdekes élményként. Ezen az ünnepen mutatkoznak először, községükön kívül a híres szanyi legények nyomában a szanyi leányok és a szanyi — „kisbokrétások”. Visnyéd, stb. is most kapcsolódik be az országos mozgalomba, jelentkezik az — „ország bokrétájában”.

A másik ilyen nagyszabású Bokréta-ünnep

Kaposvárott, szeptember 23-án,
SOMOGYORSZÁGI BOKRÉTA

címen. Ennek is külön nevezetessége van: Somogyország népi dalos és táncos csoportjai még nem találkoztak ily nagy számban össze, pedig Somogy néprajzi értelemben még egyik legértékesebb és legkevesébbé közzismert területe az országnak. A Gyöngyös Bokrétába az idén már bekerült nagyon érdekes, édes-kedves szokásaival a csurgónagy-martoni bokréta és Kodály Zoltán pl. — csak nemrégiben fedezett fel Karádon mint egy 100 népdalt, amit — eddig nem ismert. Pedig vagy tízezer ősi magyar népdalról tud a gyűjteménye.

Felelős szerkesztő és kiadó:

PAULINI BÉLA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 49. szám.
Telefon: 40—5—44.

Hivatalos órák: délelőtt 10—1 óráig.
Hoffmann és Társa nyomda, Próféta-utca 7